

UDK 343.3 / UDK 347.7

Sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma – obveza stručnog osposobljavanja i čuvanje podataka

Božo Prelević, dipl. iur.

Propisi.rh

Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma je za obveznike njegove primjene propisna obveza redovitog stručnog osposobljavanja. Također, obveznici primjene ovog zakona moraju voditi računa o strogim zakonskim odredbama u vezi čuvanja podataka. Autor u članku analizira zakonske odredbe o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma koje uređuju navedenu materiju sa primjerom uređenja materije stručnog osposobljavanja u Pisanim politikama, kontrolama i postupcima za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma.

1. Uvod

Zakonom o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma¹ (u nastavku teksta: Zakon), između ostalog, regulirana je i obveza stručnog osposobljavanja zaposlenika obveznika primjene zakonskih mjera, vođenja evidencija i čuvanja podataka. Svi obveznici provedbe mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma koji su određeni u čl. 9. Zakona, moraju voditi računa o njegovim strogim odredbama kojima je uređena navedena materija. Strogost zakonskih odredbi proizlazi i iz izuzetno visokih novčanih kazni za prekršaje obveznika koji su propustili provesti zakonske mjere stručnog osposobljavanja zaposlenika obveznika primjene zakonskih mjera, vođenja evidencija i čuvanja podataka.

Provedba navedenih mjera, osim toga, mora biti uređena u pisanim Politikama, kontrolama i postupcima za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma. O provedbi navedenih zakonskih mjera posebno moraju voditi računa tzv. profesionalne djelatnosti, odnosno pravna ili fizička osoba koja djeluje u okviru svoje profesionalne djelatnosti, i to: odvjetnik, odvjetničko društvo, javni bilježnik, revizorsko društvo, samostalni revizor, društvo za porezno savjetništvo, porezni savjetnik te vanjski raču-

novođa koji je fizička ili pravna osoba koja obavlja računovodstvene usluge (u nastavku teksta: osoba koja obavlja profesionalnu djelatnost). U nastavku ćemo se najprije upoznati sa obvezom stručnog osposobljavanja zaposlenika obveznika provedbe mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

2. Obveza redovitog stručnog osposobljavanja zaposlenika

Jedna od najvažnijih obveza koju redovito svake godine moraju provoditi obveznici provedbe mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma iz Zakona jest i omogućavanje redovitoga stručnog osposobljavanja i izobrazbe zaposlenika obveznika te osiguravanje redovite unutarne revizije sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma kod obveznika kada je to Zakonom određeno².

1 Nar. nov., br. 108/17, 39/19 i 151/22.

2 Čl. 11. st. 2. t. 11. Zakona.

2.1. Pisane politike, kontrole i postupci za smanjivanje rizika pranja novca

ističemo...

Sukladno zakonskim odredbama, obveznik iz čl. 9. Zakona dužan je uspostaviti i provoditi djelotvoran sustav unutarnjih kontrola te donijeti pisane politike, kontrole i postupke za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma utvrđenih analizom rizika iz čl. 12. st. 1. Zakona, uzimajući u obzir pravilnike i odluke odnosno smjernice nadležnoga tijela, Nacionalnu procjenu rizika i Nadnacionalnu procjenu rizika.

Ove pisane politike, kontrole i postupci moraju biti razmjerni veličini obveznika, vrsti, opsegu i složenosti poslova koje obavlja obveznik te dokumentirani, odnosno u pisanom obliku. Pisane politike, kontrole i postupci (bivši interni akt o sprječavanju pranja novca), između ostalog uključuju mjere i postupke stručnog osposobljavanja i izobrazbe zaposlenika obveznika³.

2.2. Ustrojavanje sustava sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma

Svaki obveznik primjene mjera iz Zakona dužan je ustrojiti sustav sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma. Ovaj sustav sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma predstavlja skup mjera, radnji i postupaka koje obveznik uspostavlja radi utvrđivanja, procjenjivanja, ovladavanja i praćenja rizika od pranja novca i financiranja terorizma kojima obveznik jest ili bi mogao biti izložen u svome poslovanju. Sustav sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma mora biti razmjerni veličini, vrsti, opsegu i složenosti poslova koje obveznik obavlja, a, između ostalog, obuhvaća i odgovarajuće stručno osposobljavanje i izobrazbu svih zaposlenika obveznika uključenih u sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma⁴.

ističemo...

U svrhu uspostavljanja i provedbe djelotvornoga i učinkovitoga sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma uprava obveznika dužna je, između ostalog, osigurati redovito stručno osposobljavanje i izobrazbu zaposlenika obveznika⁵.

Ovu obvezu uprava obveznika ispunjava imenovanjem ovlaštene osobe i zamjenika koji su, između ostalog, dužni provoditi stručno osposobljavanje i izobrazbu zaposlenika obveznika u području sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma⁶.

2.3. Obveza redovitog stručnog osposobljavanja i izobrazbe

Sukladno zakonskim odredbama, obveznik iz čl. 9. Zakona dužan je, razmjerno vrsti i veličini obveznika te riziku od pranja novca i financiranja terorizma kojem je obveznik izložen, kontinuirano poduzimati

3 Čl. 13. st. 3. t. 11. Zakona.

4 Čl. 66. st. 2. t. 4. Zakona.

5 Čl. 67. st. 1. t. 8. Zakona.

6 Čl. 69. st. 1. t. 7. Zakona.

mjere da svi zaposlenici obveznika koji obavljaju zadaće u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma budu upoznati s odredbama Zakona i temeljem njega donesenih podzakonskih akata te zakona kojima se uređuje zaštita osobnih podataka. Ove mjere odnose se na sudjelovanje zaposlenika obveznika u posebnim unutarnjim ili vanjskim programima stručnoga osposobljavanja i izobrazbe kako bi im se pomoglo u provedbi Zakona i temeljem njega donesenih podzakonskih akata te prepoznavanju aktivnosti koje bi mogle biti povezane s pranjem novca ili financiranjem terorizma i kako bi bili upoznati s mjerama, radnjama i postupcima propisanim Zakonom i temeljem njega donesenim podzakonskim aktima.

ističemo...

Obveznik je dužan u svrhu provedbe navdenih zakonskih odredbi, najkasnije do kraja tekuće godine, donijeti program godišnjega stručnog osposobljavanja i izobrazbe za sljedeću kalendarsku godinu te isti program provesti⁷.

Sama provedba stručnog osposobljavanja za sada nije institucionalizirana, ili detaljnije uređena podzakonskim propisima. Ističemo kako se u provedbi mjera stručnog osposobljavanja i izobrazbe donose niz pisanih akata (pisane politike, kontrole i postupci, program stručnog osposobljavanja, zapisnik o stručnom osposobljavanju, potvrda o stručnom osposobljavanju), koje su obveznici dužni čuvati u pet godina.

Primjer – izvod iz pisanih politika, kontrola i postupaka o provedbi stručnog osposobljavanja

“Članak __

Stručno osposobljavanje provodi se sukladno odredbama Zakona i podzakonskih propisa donesenih temeljem Zakona na sljedeći način:

- *internim stručnim osposobljavanjem kod poslodavca i/ili,*
- *sudjelovanjem na stručnim seminarima, radionicama ili konferencijama i/ili,*
- *na drugi odgovarajući način koji osigurava adekvatno stručno osposobljavanje djelatnika poslodavca.*

Program godišnjega stručnog osposobljavanja i izobrazbe na području sprječavanja i otkrivanja pranja novca te financiranja terorizma za sljedeću kalendarsku godinu poslodavac priprema najkasnije do kraja tekuće godine.

Najmanje jedanput godišnje, odnosno prilikom promjene poslovne prakse, ili zakonskih odredbi koje uređuju sustav pranja novca i financiranja terorizma, potrebno je obaviti reviziju, odnosno pregled programa.

Sudjelovanje na stručnom osposobljavanju kao i predmet stručnog osposobljavanja mora biti dokumentirano na odgovarajući način i čuva se u rokovima određenim Zakonom.”

2.4. Novčane kazne za prekršaj

Sukladno zakonskim odredbama, novčanom kaznom u iznosu od iznosu od 3.310,00 do 106.170,00 eura kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

- ne donese i ne provede program godišnjega stručnog osposobljavanja i izobrazbe u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma za sljedeću kalendarsku godinu u propisanome roku (čl. 71. st. 3. Zakona);

7 Čl. 71. st. 3. Zakona.

- podatke i dokumentaciju o ovlaštenoj osobi, zamjeniku ovlaštene osobe, procjeni rizika stranke, stručnome osposobljavanju i izobrazbi zaposlenika i provođenju unutarnje revizije ne čuva pet godina (čl. 79. st. 3. Zakona).

Novčanom kaznom u iznosu od 390,00 do 6630,00 eura kaznit će se za isti prekršaj i član uprave, ili druga odgovorna osoba u pravnoj osobi.

ističemo...

Osim toga, novčanom kaznom u iznosu od 1.320,00 do 46.450,00 eura kaznit će se za isti prekršaj odvjetnik, javni bilježnik, samostalni revizor, vanjski računovođa, porezni savjetnik, obrtnik i fizička osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost⁸.

3. Čuvanje podataka

Obveznik provedbe zakonskih mjera sprječavanja pranja nova i financiranja terorizma dužan je osigurati i čuvanje i zaštitu podataka koje je saznao i koje koristi u provedbi Zakona⁹.

3.1. Pisane politike, kontrole i postupci za smanjivanje rizika pranja novca

Kao i kod stručnog osposobljavanja i izobrazbe njihovih zaposlenika¹⁰, obveznik iz čl. 9. Zakona dužan je uspostaviti i provoditi djelotvoran sustav unutarnjih kontrola te donijeti pisane politike, kontrole i postupke za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma utvrđenih analizom rizika iz čl. 12. st. 1. Zakona, uzimajući u obzir pravilnike i odluke odnosno smjernice nadležnoga tijela, Nacionalnu procjenu rizika i Nadnacionalnu procjenu rizika.

ističemo...

Ove pisane politike, kontrole i postupci obuhvaćaju i odredbe o čuvanju podataka kod obveznika¹¹.

3.2. Rokovi čuvanja podataka od strane obveznika**ističemo...**

Obveznik iz čl. 9. Zakona dužan je podatke, informacije i dokumentaciju prikupljenu primjenom Zakona i temeljem njega donesenih podzakonskih akata i Uredbe (EU) 2015/847 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o informacijama koje su priložene prijenosu novčanih sredstava i o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) 1781/2006 (Tekst značajan za EGP)¹² (u nastavku teksta: Uredba 2015/847) čuvati deset godina nakon prestanka poslovnoga odnosa, obavljanja transakcije iz čl. 16. st. 1. t. 2.-4. Zakona, prikupljanja podataka iz čl. 16. st. 2. Zakona, ili pristupa sefu iz čl. 27. Zakona¹³.

Sukladno čl. 79. st. 2. Zakona, ova dokumentacija mora sadržavati:

- dokumentaciju temeljem koje je utvrđen identitet stranke (preslika službenoga osobnog dokumenta, preslika izvoda iz sudske ili drugoga registra i dr.);
- podatke i dokumentaciju o poduzetim mjerama utvrđivanja stvarnoga vlasnika stranke;
- dokumentaciju o poslovnim odnosima i računima stranke;
- dokumentaciju o poslovnoj korespondenciji obveznika sa strankom;
- zapise i evidenciju potrebnu za identifikaciju i praćenje nacionalnih i prekograničnih transakcija;
- dokumentaciju koja se odnosi na utvrđivanje pozadine i svrhe složenih i neobičnih transakcija te rezultate analize tih transakcija;
- drugu pripadajuću dokumentaciju dobivenu prilikom provođenja mjera dubinske analize stranke, ili provođenja pojedinačnih transakcija;
- ako postoje, informacije dobivene sredstvima elektroničke identifikacije, relevantnim uslugama povjerenja kako je propisano Uredbom (EU) 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ¹⁴ (u nastavku teksta: Uredba 910/2014) te bilo kojim drugim sigurnim, daljinskim ili elektroničkim postupkom identifikacije koji su regulirala, priznala, odobrila ili prihvatila relevantna nadležna tijela.

ističemo...

Obveznik je dužan pet godina čuvati podatke i odgovarajuću dokumentaciju o ovlaštenoj osobi i zamjeniku ovlaštene osobe, procjeni rizika stranke, stručnome osposobljavanju i izobrazbi zaposlenika i provođenju unutarnje revizije.

Nakon isteka navedenih rokova obveznik je dužan osobne podatke o stranci brisati, a dokumentaciju iz čl. 79. st. 2. Zakona uništiti sukladno zakonu koji uređuje zaštitu osobnih podataka.

3.3. Smjernice

Sukladno čl. 141. st. 1. Zakona, obveznik iz čl. 9. Zakona može od Ureda za sprječavanje pranja novca (u nastavku teksta: Ured) pisanim putem zatražiti donošenje smjernica o primjeni pojedinih odredbi Zakona i temeljem njega donesenih podzakonskih akata, između ostalog i vezano za zaštitu i čuvanje osobnih i drugih podataka od strane obveznika (čl. 73.-80. Zakona). Ured samostalno izdaje obvezniku smjernicu te može radi jedinstvene primjene Zakona i temeljem njega donesenih podzakonskih akata zatražiti mišljenje nadležnih nadzornih tijela iz čl. 82. Zakona.

⁸ Čl. 151. st. 3. Zakona.

⁹ Čl. 11. st. 2. t. 9. Zakona.

¹⁰ Vidjeti pod 2.1.

¹¹ Čl. 13. st. 3. t. 10. Zakona.

¹² SL L 141, 5. 6. 2015.

¹³ Čl. 79. st. 1. Zakona.

¹⁴ SL L 257, 28.08.2014.

3.4. Novčane kazne za prekršaj

ističemo...

Sukladno čl. 150. st. 1. t. 56., novčanom kaznom u iznosu od Novčanom kaznom u iznosu od 4.640,00 do 132.720,00 eura kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako podatke prikupljene sukladno Zakonu i temeljem njega donesenih propisa i Uredbe (EU) 2015/847 ne čuva deset godina nakon obavljene transakcije, prestanka poslovnoga odnosa ili pristupa sefu ili je dokumentacija koju čuva nepotpuna (čl. 79. st. 1., 2. i 5. Zakona).

Za isti prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 790,00 do 9.950,00 eura kaznit će se za prekršaj i član uprave ili druga odgovorna osoba u pravnoj osobi.

ističemo...

Osim toga, za isti prekršaj novčanom kaznom u iznosu od 1.990,00 do 59.720,00 eura kaznit će se odvjetnik, javni bilježnik, samostalni revizor, vanjski računovođa, porezni savjetnik, obrtnik i fizička osoba koja obavlja drugu samostalnu djelatnost.

Za najteži oblik ovog prekršaja, ako je prekršajem ostvarena imovinska korist ili je nastala šteta, kada je prekršaj počinjen u povratu ili počinitelj uopće ne primjenjuje propisane mjere, obvezniku se može izreći novčana kazna u visini dvostruko utvrđenoga iznosa ostvarene koristi, ako se ona može utvrditi, ili u iznosu do 1.000.000,00 eura. Ako su ispunjeni navedeni uvjeti iz čl. 150. st. 6. Zakona, počinitelju prekršaja koji je kreditna ili financijska institucija može se izreći novčana kazna u iznosu do 5.000.000,00 eura ili u postotku do 10 % ukupnoga godišnjeg prihoda prema posljednjim dostupnim financijskim izvještajima koje je odobrilo upravljačko tijelo. U slučaju da je obveznik matično društvo, ili društvo kći matičnoga društva od kojega se zahtijeva priprema konsolidiranih financijskih izvještaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo poduzetnika, relevantni ukupni godišnji prihod iz navedene odredbe čl. 150. st. 7. Zakona jest ukupan godišnji prihod ili odgovarajuća vrsta prihoda u skladu s relevantnim računovodstvenim propisima prema posljed-

njim dostupnim konsolidiranim financijskim izvještajima koje je odobrilo upravljačko tijelo krajnjega matičnoga društva.

4. Zaključak

Obveznici provedbe mjera i radnji iz Zakona, posebno oni koji imaju manje zaposlenih, moraju voditi računa o strogim zakonskim odredbama koje se odnose materiju stručnog osposobljavanja njihovih zaposlenika i čuvanja podataka. Naime, za postupanje protivno zakonskim odredbama koje uređuju ovu materiju propisane su izuzetno visoke novčane kazne za prekršaj. S time u vezi nužna je redovita provedba stručnog osposobljavanja i izobrazbe zaposlenika kako bi se upoznali sa brojnim zakonskim mjerama koje moraju provoditi.

Ne zaboravite:

- **Mjere i postupci stručnog osposobljavanja i izobrazbe zaposlenika obveznika provedbe mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma iz Zakona moraju biti sadržane u pisanim politikama, kontrolama i postupcima za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma.**
- **Postupak stručnog osposobljavanja obuhvaća i izradu te čuvanje pisanih akata (plana stručnog osposobljavanja, zapisnika o stručnom osposobljavanju, potvrde o stručnom osposobljavanju).**
- **Podaci o stručnom osposobljavanju zaposlenika čuvaju se pet godina.**
- **Sastavni dio pisanih politika, kontrola i postupaka za smanjivanje i učinkovito upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma su i odredbe o čuvanju podataka.**
- **Dio podataka obveznici su dužni čuvati pet godina, a dio deset godina.**
- **Za postupanje protivno zakonskim odredbama u vezi stručnog osposobljavanja zaposlenika čuvanja podataka propisane su novčane kazne do 800.000,00 odnosno do 38.000.000,00 kuna.**

Literatura:

- 1) Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (Nar. nov., br. 108/17, 39/19 i 151/22);
- 2) Uredba 2015/847 (SL L 141, 5. 6. 2015.);
- 3) Uredba 910/2014 (SL L 257, 28.08.2014.).

